

NU IK HIER lig te sterven, heb ik het voorrecht te besluiten dat ik dit alles, dit wat men zo voldaan het leven noemt, had overgeslagen, als ik daartoe de kans had gekregen. Rechtvaardigheid is niet van deze wereld en compassie evenmin. Nu ik hier lig dood te gaan in een bed bij het raam, heb ik het volste recht dat te concluderen. Het leven zoals het aan mij is opgedrongen was troebel, een poel van woede en verwarring. Ik heb door die donkere wateren gezwommen. De grootste bedreiging in mijn bestaan was het geloof dat Henri me zou redden. Er waren momenten, ik weet niet meer of ik ze in jaren kan uitdrukken, van licht en lucht. Maar telkens was er die onverwoestbare kracht die de aanjager was: de gave om de dingen anders te zien dan ze werkelijk waren, met een scherpte mij eigen, om pijn geen pijn te laten zijn en zo de schaduwen van me af te werpen. Ook nu, onder een deken en het gereutel van mijn ademtocht, kijk ik voorbij de rijp op de ruit naar het winterblauw van de lucht. Toch zie ik iets anders: ik staar achter het blauw en hoor in die onmetelijke verte de rust. Maar vóór die rust, die aan me trekt als een wanhopig kind aan zijn moeder, zit nog steeds woelende beroering. Daar zie ik vader, moeder en mijn grote broer Henri.

‘HENRI? WAAR BEN JE? Kon je vluchten? Of hebben ze je te pakken gekregen?’

‘Ik heb lang in het woud geleefd, tussen die hele hoge bomen die alleen daar groeien waar jij en ik zijn geweest, en bij een kreek met water, helder als glas, heb ik bomen geveld en een blokhut gebouwd. Het was daar zo mooi, Mauk.’

‘Tot ze je op het spoor kwamen?’

‘Tot ze me op het spoor kwamen.’

‘Hebben ze je te grazen genomen?’

‘Dat denken ze. Maar niemand kan mij écht pakken, dat weet jij wel.’

‘Dat weet ik. Denk je dat vader van ons hield?’

‘Dat moet je aan hem vragen. Hij kon zijn duivels niet beheersen en heeft moeder, jou en mij erin meegesleurd. Maar hij heeft mij gemaakt tot wie ik ben geworden en dat heeft mij geholpen en jou ook. Hij moest er wel voor boeten. Dat kon niet anders.’

‘En jij, Henri?’

‘Ik moet ook boeten voor wat ik heb gedaan.’

‘Zoek je me nog? Kom je me ooit nog bezoeken? Ik heb ook een huis op een mooie plek, het vroegere huis van nonkel Konrad. Ik heb het zelf verbouwd en sterk gemaakt; het bestaat echt. Het spijt me dat je je leven lang moest vluchten. Kom naar me toe, naar

mijn huis, het staat dicht bij een bos met een grote rode beuk in het midden.'

'Ik zou je graag terugvinden, Mauk.'

IK BEN GEBOREN in het uur dat nonkel Konrad stierf. Toen hij bericht kreeg van mijn geboorte, haastte hij zich naar ons huis. Nonkel Konrad was een zonderling, dat is het woord dat mijn moeder gebruikte als ze over hem sprak. Hij woonde in een huis buiten het dorp, tussen de bosrand en de korenvelden in. Hij kweekte en droogde kruiden aan de lucht en aan het vuur, maakte er zalf, olie en thee van, en hielp mensen. Maar zichzelf kon hij niet genezen. Mijn moeder mocht en bezocht hem, vooral toen ze zwanger was van mij. Ze vertelde over hem: om mijn geboorte te vieren en liefde in mijn toekomst te verzekeren, zei ze, klom hij op weg naar mij toe hoog in een populier om een twijgje maretak af te knippen. Maar toen hij het in zijn zak wilde steken, verloor hij de grip. Mijn vader vond hem met zijn hoofd steunend tegen de stam, het takje duivelsgras nog in de vuist. Nonkel Konrad was zijn jongere broer. Misschien is in dat uur de pijn van mijn vader geboren?

Toen ik als man terugkwam van wat ik maar het westen zal noemen, herkende niemand me. Ik zocht een plek om te bestaan en vond het huis van nonkel

Konrad terug. Het was amper nog een huis te noemen: lege openingen waar ooit ruiten en deuren zaten, een hoop stenen onder een verkrot dak vol gaten, een schuilplaats voor prooidieren en zwervers was het. Kasten en huisraad lagen er half opgehoopt op wat een stookplaats moest zijn geweest. Tussen de asresten: roestige nagels, kromgebogen ijzeren beslag en stenen die door de hitte gebarsten waren en een binnenste blootgaven dat zo glad aanvoelde dat het me kalmeerde wanneer ik er met mijn vinger over ging. Maar het lag van het dorp af, tegen het bos aan, slechts een smalle strook tarweveld ertussenin. Op een paar meter van de zuidelijke zijgevel stond een appelboom, gebogen door de wind, half uit de bast gebarsten. Korstmossen bekleedden de takken. Hij droeg zijn oogst met waardigheid, al waren de appels te klein. Ik plukte er een, beet erin, rilde van het zuur tegen mijn tanden. Tot zonsondergang bleef ik tegen de boom zitten met de schaduw van het huis en de foto van nonkel Konrad op schoot. Daarna, toen het donker werd, ging ik naar binnen, maakte een hoek schoon, bouwde een kleine beschutting en verbleef er een paar dagen. Door het gat in het dak: grijze leegte die grandioos was, de lichtende nachtwolken, de aardeschild op de maan. Vleermuizen scheerden rakelings voorlangs me. Het was zoals ik had aangevoeld toen ik voor het eerst voor de puinhoop stond: hier word ik beschermd; hier ligt mijn aarde. In de ochtend was ik een dauwdrinker, ik likte aan het gras en de bladeren van de laurier.

Nog diezelfde week ging ik terug naar het dorp. Ik liep door de straten die niet veranderd waren en keek naar de schoorstenen, de glooiing van de kasseikoppen onder het mos en de kerktoren waarrond kraaien en kauwen ruzieden. Ik stopte voor de jongensschool in het straatje naast de kerk, legde mijn handen op de bergsteengele bakstenen waaraan mijn warmte kleefde. In herinnering zag ik de gestalte van mijn vader aan de andere kant van de muur: hij maande de rijen kinderen tot stilte, beende daarna de speelplaats over en legde zijn harige hand op de poortgrendel. Voor hij die optilde en opzij schoof, draaide hij zich om, knikte de kinderen toe, en de klasrijen traden in beweging, sloten zich als legioenen achter elkaar aan en marcheerden tot aan de lijn, een meter voor waar hij stond. Daarna opende hij de poort en stoven ze erdoor, naar hun moeders of grootmoeders. Ik liet mijn handen op de muur rusten en keek naar de stenen; ik zag het rot erin, afgesprongen stukken door vrieskou en zon, donkerbruine vlekken, alsof ze binnenin in brand stonden. Daar waar de schoolmuur eindigde, stond het huis waarin ik ben geboren. Ik duwde mijn voorhoofd tegen de warmte van de stenen, weldadig, hoopte dat die de hel van het westen in mijn hoofd kon smoren. Moeder: ze borduurt in de schommelstoel naast de kast waarop haar trouwfoto staat en aan haar voeten voer ik oorlog met mijn cowboys en indianen en vertelt ze me verhalen over nonkel Konrad.

Ik klopte aan bij de notaris en vroeg of ik de bouw-

val kon kopen. Hij was de eerste die me herkende, maar pas toen hij mijn naam hoorde. Zijn gezicht betrok en nadat hij me de hand had geschud liep hij van me weg, een kamer in. Hij kwam terug met een stapel documenten en nam plaats aan zijn bureau. Ik hoefde het niet eens te kopen; ik was de enige erfgenaam. Hij zou een overeenkomst opmaken. Toen hij me naar buiten begeleidde en zich bij de deur naar me toe draaide las ik medelijden, maar ook afschuw in zijn ogen. Zoals iemand zou kijken naar een gestorven vondeling in een mandje op de drempel van zijn huis, beeldde ik me in.

Ik kaleide de buitenmuren in een wolkig wit. Meer dan veertig jaar heb ik er gewoond, verliet het huis enkel om naar het dorp te gaan om boodschappen te doen. Het doorstond mijn zagen, boren en hameren om het aan te sterken; het is doorrookt van kachelvuur en tabak en niet zelden vang ik de in de houten dwarsbalken getrokken geuren op van de kruiden die nonkel Konrad droogde bij het vuur: salie, rozemarijn, tijm, lavendel. Maar als het waait kraakt en piept het dakgebinte van dankbaarheid, alsof het met me praat en me geruststelt, net als de trap in het huis van mijn herinnering. Het gedroogde maretakje en de foto verstopte ik in een uitgepeuterde voeg achter de boekenkast.

‘MAUK, JE MOET DRINKEN.’

‘Ik moet niets.’

‘Ik weet dat je me hier niet wilt, maar het is mijn plicht.’

‘Je blijft van me af.’

‘Ik raak je niet aan. Maar je moet drinken.’

‘Ik wil niet dat je nog langskomt. Hoe ben je binnen gekomen?’

‘De deur was open.’

‘Je blijft van me af.’

Hij reikt me een glas water aan; ik zie het haar en de ader aan zijn pols; hij heeft een lange duim.

‘Je bent ernstig ziek, Mauk. Je moet medicijnen nemen.’

‘Het is de laatste pijn.’

‘Wat jij wilt. Maar het is mijn plicht. Als er niet voor je wordt gezorgd, ben ik verantwoordelijk. Dat wil ik niet. Is het goed als ik iemand anders stuur?’

‘Wie?’

‘Iemand van de thuiszorg. Ik heb iemand in gedachten, je kent haar, ze heeft zich vrijwillig aangeboden. Ik denk dat ze bij je past en je hebt haar al eerder ontmoet.’

‘Wie?’

‘Jenny Cornelissen.’

‘Als ze maar van me afblijft en me niets laat slikken.’

‘Ik zal het haar zeggen. Maar als het te erg wordt, moet ze me toch bellen.’

‘...’

‘Mauk, ik wil je nog bedanken. Je zult het je niet meer herinneren, maar toen ik klein was en verdrietig, gaf je me ooit een snoepje. Ik stond tegen de muur van de jongensschool; je zag me, veegde de tranen weg, en gaf me dat snoepje. Ik heb het papiertje ervan nog steeds.’

Hij haalde de gevouwen roodglinsterende wikkel uit zijn jaszak en legde hem op de tafel, zette er een kopje op.

‘Dag Mauk.’

‘Dag dokter.’

JENNY HEEFT SPIKKELS van mosgroen in de ogen en ragfijne haren. Ik heb haar moeder gekend; we waren minnaars. Ze zou mijn dochter kunnen zijn. Er is me nooit iets over toevertrouwd. Jenny is getrouwd. Ze heeft kinderen; ik denk twee. Soms zie ik nog de flauwe bolling van de dracht door haar kleren als die om haar heupen spannen. Ze vertelt over haar kinderen, maar wat ze zegt verdwijnt gauw in de mist van mijn herinneringen. Haar moeder, Carla, was de liefde van mijn leven en ik de hare. Dat is wat we tegen elkaar zeiden. We belazerden de boel, althans zij deed dat, want ik was niet getrouwd. Zij was de mijne en ik de hare op een haast onvergeeflijke manier. De vredigheid die me nu alweer lang heeft verlaten, huisde in ons samenspel, de vrouw bij wie ik mijn verbeelding niet nodig had, bij wie ik kon bestaan in de vrijheid van alle donkerte. Zij kon mij beheersen, niet mij als minnaar, niet mijn lust en liefde, maar de woede en wat erachter woelde. Ze wilde met me vrijen, zelfs toen ze zwanger naar me toe kwam en ik mijn koude handen op haar buik legde. Eerst je handen boven de kachel warmen, zei ze. Ze ging liggen in het bed waarin ik nu lig. Het stond toen niet bij het raam, maar in de hoek, tegen de boekenkast aan. Ze ging op de rug liggen, de ronding van haar buik als een witte